

Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút

Edícia: Porovnávacie analýzy

2/2023

NÁSTROJE ZMIERŇOVANIA DOSAHOV KLIMATICKEJ ZMENY

*Aktualizácia a doplnenie materiálu [Prehľad č. 03/2020](#) Stratégia boja
s negatívnymi dôsledkami globálnych klimatických zmien (apríl 2020)*

Vypracovala: RNDr. Katarína Kubišová,
Odbor Parlamentný inštitút

Schválila: PhDr. Natália Petranská Rolková, PhD.,
riaditeľka Odboru Parlamentný inštitút

Bratislava
február 2023

Anotácia:

*Materiál je súčasťou aktualizácie
Prehľadu č. 03/2020, a to v kapitolách
Legislatívny rámec EÚ, Medzinárodné
strategické dokumenty a ciele EÚ
a Stratégia Slovenskej republiky. Štvrtá
časť – Boj proti klimatickej zmene vo
vybraných štátoch Európy – je nová
a prináša prehľad legislatívnych
a strategických nástrojov v danej
oblasti.*

Kľúčové slová:

*klimatická zmena, nepriaznivé dopady
zmeny klímy, emisie, skleníkové plyny,
obnoviteľné zdroje energie, energetická
efektívnosť*

Postavenie Odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj Oddelenie Parlamentná knižnica a Oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti Odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

V oblasti vzdelávania Odbor Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Materiál slúži najmä pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti.

Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Odboru Parlamentný inštitút a autorov. Údaje použité v materiáli sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Materiál neprešiel jazykovou úpravou.

Všetky iniciatívne materiály PI nájdete na:
<https://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/kancelaria/pi/oa/materialy/pm>

NÁSTROJE ZMIERŇOVANIA DOSAHOV KLIMATICKEJ ZMENY

**Aktualizácia a doplnenie materiálu Parlamentného inštitútu Prehľad č. 03/2020
Stratégia boja s negatívnymi dôsledkami globálnych klimatických zmien (apríl 2020)**

Anotácia

Materiál je súčasťou aktualizácie Prehľadu č. 03/2020, a to v kapitolách Legislatívny rámec EÚ, Medzinárodné strategické dokumenty a ciele EÚ a Stratégia Slovenskej republiky. Štvrtá časť – Boj proti klimatickej zmene vo vybraných štátoch Európy – je nová a prináša prehľad legislatívnych a strategických nástrojov v danej oblasti.

Kľúčové slová

klimatická zmena, nepriaznivé dopady zmeny klímy, emisie, skleníkové plyny, obnoviteľné zdroje energie, energetická efektívnosť

TOOLS TO MITIGATE THE CONSEQUENCES OF CLIMATE CHANGE

**Updating and supplementing the material of the Parliamentary Institute Factsheet no. 03/2020
Strategy to combat the negative consequences of global climate change (April 2020)**

Annotation

The presented material is partly an update of Factsheet no. 03/2020: in the sections Legislative framework of the EU, International strategic documents and objectives of the EU and Strategy of the Slovak Republic. The fourth part – Combating climate change in selected European states – is new and provides an overview of legislative and strategic tools in this area.

Key Words

climate change, adverse effects of climate change, emissions, greenhouse gases, renewable energy sources, energy efficiency

Obsah

1. Legislatívny rámec EÚ	5
2. Medzinárodné strategické dokumenty, dokumenty a ciele EÚ	6
2.1 Šiesta hodnotiaca správa Medzivládneho panelu pre zmenu klímy IPCC	6
2.2 Konferencia OSN COP27 v egyptskom Šarm aš-Šajchu	6
2.3 Ôsmy environmentálny akčný program.....	6
2.4 Cieľový plán klímy do roku 2030	7
2.5 Európska zelená dohoda (European Green Deal)	7
2.6 Balík „Fit for 55“	8
2.7 Siedma správa o stave Energetickej únie	8
2.8 Európsky klimatický zákon	9
2.9 Stratégia EÚ na adaptáciu na zmenu klímy (2021)	9
3. Stratégia Slovenskej republiky	10
3.1 Plán obnovy a odolnosti SR	10
3.2 Akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie SR na zmenu klímy (august 2021)	11
3.3 Nízkouhlíková stratégia rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 (s výhľadom do roku 2050).....	11
3.4 Integrovaný Národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030 (NECP)...	12
3.5 Národné správy o zmene klímy.....	12
4. Boj proti klimatickej zmene vo vybraných štátoch Európy – národné stratégie a zákony o zmene klímy.....	13
4.1 FÍNSKO	13
4.2 FRANCÚZSKO	15
4.3 HOLANDSKO	16
4.4 MAĎARSKO.....	16
4.5 NEMECKO	19
4.6 NÓRSKO	20
4.7 PORTUGALSKO.....	21
4.8 RAKÚSKO	24
4.9 SPOJENÉ KRÁLOVSTVO	25
4.10 ŠPANIELSKO	27
4.11 ŠVÉDSKO	28
5. ZÁVER.....	30

1. Legislatívny rámec EÚ

Legislatíva upravujúca opatrenia a politiky EÚ v oblasti boja proti klimatickým zmenám je veľmi rozsiahla, takže nie je možné uvádzať plný výpočet všetkých súvisiacich právnych predpisov. Niektoré z nich boli uvedené už v Prehľade Odboru Parlamentný inštitút [č. 03/2020](#), niektoré ďalšie relevantné právne normy, ktoré sa budú spomínať aj v ďalšom texte, uvádzame na doplnenie:

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 2018/842 z 30. mája 2018 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013¹ (ďalej len „nariadenie o zdieľanom úsilí“)
- Smernica 2003/87/ES Európskeho parlamentu a Rady z 13. októbra 2003 o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v spoločenstve, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/61/ES² (ďalej len „smernica o EÚ ETS“)
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013³
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999 (európsky právny predpis v oblasti klímy)⁴

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 2018/842 z 30. mája 2018 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32018R0842>

² Smernica 2003/87/ES Európskeho parlamentu a Rady z 13. októbra 2003 o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v spoločenstve, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/61/ES. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32003L0087>

³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1999&from=EN>

⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%20%3A32021R1119>

2. Medzinárodné strategické dokumenty, dokumenty a ciele EÚ

2.1 Šiesta hodnotiaci správa Medzivládneho panelu pre zmenu klímy IPCC

V roku 2022 IPCC vydalo aj kompletnú šiestu hodnotiacu správu⁵. Ich kľúčové zistenia zdôrazňujú naliehavosť opatrení v oblasti klímy so zameraním na rovnosť a spravodlivosť. Dôkazy sú jednoznačné: zmena klímy ohrozuje blaho ľudí a zdravie planéty. V správe sa zistilo, že ľudské emisie skleníkových plynov zachytávajúce teplo už oteplili klímu takmer o 1,1 °C od pred industriálnych čias (od roku 1750). Očakáva sa, že v priebehu niekoľkých nasledujúcich desaťročí dosiahne alebo prekročí nárast globálnej priemernej teploty 1,5 °C. Tieto zmeny ovplyvnia všetky oblasti Zeme.

2.2 Konferencia OSN COP27 v egyptskom Šarm aš-Šajchu

Od 6. novembra do 20. novembra 2022 v egyptskom Šarm aš-Šajchu prebehla konferencia OSN známa ako COP27⁶, ktorá bola 27. konferenciou OSN o zmene klímy. Zúčastnilo sa viac ako 90 hláv štátov a zástupcov 195 krajín. Konferencia v roku 2022 viedla k vytvoreniu prvého fondy na krytie strát a škôd obzvlášť zraniteľným krajinám. Generálny tajomník OSN Antonio Guterres privítal rozhodnutie a označil fond za nevyhnutný a povedal, že je potrebné urobiť viac pre drastické zníženie emisií už teraz. Zdôraznil, že hranica, ktorú nesmieme prekročiť, je tá, ktorá posúva našu planétu nad teplotný limit 1,5 °C a vyzval svet, aby nepoľavil v boji za klimatickú spravodlivosť a klimatické ambície. 28. zasadnutie Konferencie zmluvných strán (COP 28) UNFCCC sa zíše od 30. novembra do 12. decembra 2023. Uskutoční sa v Spojených arabských emirátoch.

2.3 Ôsmy environmentálny akčný program

V roku 2022 bol prijatý v poradí **8. Environmentálny akčný program**.⁷ Environmentálne akčné programy už vyše 40 rokov poskytujú EÚ politické rámce, ktoré prinášajú výsledky a zabezpečujú **predvídateľné a koordinované opatrenia** na účely európskej politiky v oblasti životného prostredia a zmeny klímy. Cieľom 8. EAP je spravodlivo a inkluzívne urýchliť zelenú transformáciu v súlade s dlhodobým cieľom do roku 2050 „Žiť dobre v rámci možností našej planéty“. Program obsahuje šesť tematických prioritných cieľov, ktoré sa týkajú znižovania emisií skleníkových plynov, prispôsobovania sa zmene klímy, modelu regeneračného rastu, cieľa nulového znečistenia, ochrany a obnovy biodiverzity a zníženia kľúčových environmentálnych a klimatických vplyvov súvisiacich s výrobou a spotrebou.

⁵ IPCC Sixth Assessment Report. Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/>

⁶ COP27 Delivering for people and the planet. Dostupné na internete: <https://www.un.org/en/climatechange/cop27>

⁷ Rada prijala 8. environmentálny akčný program. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2022/03/29/council-adopts-8th-environmental-action-programme/>

2.4 Cieľový plán klímy do roku 2030

V septembri 2020 bolo prijaté Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: **Ambicióznejšie klimatické ciele pre Európu na rok 2030. Investícia do klimaticky neutrálnej budúcnosti v prospech našich občanov.**⁸ V tomto oznámení Komisia posilňuje ambíciu EÚ znížiť do roku 2030 emisie skleníkových plynov aspoň o 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. Ide o podstatné zvýšenie v porovnaní s existujúcim cieľom smerom nahor oproti predchádzajúcemu cieľu aspoň o 40 %. Zvýšenie ambícií do roku 2030 pomôže tvorcom politik a investorom poskytnúť istotu, aby rozhodnutia prijaté v nadchádzajúcich rokoch neobmedzovali úrovne emisií, ktoré by boli v rozpore s cieľom EÚ byť do roku 2050 klimaticky neutrálnou.

Dňa 14. júla 2021 Európska komisia prijala sériu legislatívnych návrhov, v ktorých sa uvádza, ako má v úmysle dosiahnuť klimatickú neutralitu v EÚ do roku 2050 vrátane prechodného cieľa minimálne 55 % čistého zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030. V balíku sa navrhuje revízia niekoľkých právnych predpisov EÚ v oblasti klímy vrátane smernice o EÚ ETS, nariadenia o zdieľanom úsilí a právnych predpisov v oblasti dopravy a využívania pôdy, pričom sa v reálnych podmienkach stanovujú spôsoby, akými chce Komisia dosiahnuť ciele EÚ v oblasti klímy v rámci Európskej zelenej dohody.

2.5 Európska zelená dohoda (European Green Deal)

Európsku zelenú dohodu⁹ prijal Európsky parlament 24. júna 2021 a týmto krokom sa cieľ na redukciiu emisií o 55 % do roku 2030 a cieľ dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu stali právne záväznými. EÚ tak bude pripravená dosiahnuť po roku 2050 negatívne emisie. Tento krok ju umiestňuje na vedúce postavenie v globálnom boji proti zmene podnebia. Balík zahŕňa iniciatívy týkajúce sa klímy, životného prostredia, energetiky, dopravy, priemyslu, poľnohospodárstva a trvalo udržateľného financovania – ktoré sú všetky navzájom úzko prepojené.

Prínosom pre podniky bude aj vytváranie príležitostí v oblastiach, v ktorých si Európa kladie za cieľ stanoviť globálne štandardy. Očakáva sa tiež, že sa vytvoria pracovné miesta napríklad v oblasti obnoviteľnej energie, energeticky efektívnych budov a procesov.

⁸ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Ambicióznejšie klimatické ciele pre Európu na rok 2030. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0562>

⁹ Zelená dohoda. Ako chce EÚ pracovať na klimatickej neutralite a udržateľnosti. Dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20200618STO81513/ekologicky-dohovor-ako-eu-pracuje-na-klimatickej-neutralite-a-udrzatelnosti>

2.6 Balík „Fit for 55“

Pre dosiahnutie cieľa do roku 2030 navrhla Komisia v roku 2021 balíček 6 nových a 13 aktualizovaných legislatívnych opatrení známy pod názvom „Fit for 55“¹⁰ v oblasti klímy a energetiky.

Parlament prijal 22. júna 2022 pozíciu k:

- revízii [európskeho systému obchodovania s emisiami \(ETS\)](#) s cieľom zahrnúť znečisťujúce odvetvia, ako sú sektor budov a cestná doprava, a s cieľom postupne zrušiť bezplatné kvóty do roku 2032
- zavedeniu [mechanizmu na zabránenie únikom uhlíka](#) a zavedenie dovozného cla na uhlík na dovážaný tovar s cieľom zabrániť premiestňovaniu výroby o krajín s menej ambicióznymi cieľmi v oblasti klímy
- [sociálnemu klimatickému fondu](#) na zabezpečenie spravodlivej energetickej transformácie prostredníctvom riešenia z toho vyplývajúcej energetickej chudoby a chudoby v oblasti mobility, financovaný z aukcií kvót ETS

Začiatkom júna poslanci EP prijali pozíciu k:

- [zdieľaniu spoločného úsilia](#) medzi krajinami EÚ s cieľom zvýšiť národné ciele zníženia emisií v sektoroch, na ktoré sa nevzťahuje ETS, najmä v doprave, poľnohospodárstve, stavebníctve a odpadovom hospodárstve, z 29 % na 40 % do roku 2030
- posilneniu pravidiel na [zvýšenie odstraňovania uhlíka v sektore využívania pôdy, zmeny využívania pôdy a lesného hospodárstva](#) (LULUCF)
- návrh, ktorý zaručí, že [nové osobné automobily a dodávky v EÚ budú v roku 2035 produkovať nulové čisté emisie](#)
- revízii [emisných kvót pre leteckú dopravu](#) s cieľom zahrnúť do systému všetky lety z Európskeho hospodárskeho priestoru a potenciálne riešenie pre lety mimo EÚ (známe ako CORSIA)

2.7 Siedma správa o stave Energetickej únie

Správa za rok 2022¹¹ zverejnená 18. októbra 2022 je treťou správou od prijatia Európskej zelenej dohody a prvou po prijatí plánu REPowerEU¹². Zdôrazňuje výzvy, ktorým čelil energetický sektor za posledných 12 mesiacov, a pokrok dosiahnutý pri riešení krátkodobých problémov a dlhodobých cieľov Európy v oblasti klímy. Správa predovšetkým hodnotí reakciu energetickej politiky EÚ na súčasnú energetickú krízu, ktorú zhoršila ruská vojna na Ukrajine.

¹⁰ Zelená dohoda. Ako chce EÚ pracovať na klimatickej neutralite a udržateľnosti. C. d.

¹¹ Seventh report on the state of the energy union. Dostupné na internete (v angličtine):

https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/energy-union/seventh-report-state-energy-union_en

¹² Plán REPowerEU: cenovo dostupná, bezpečná a udržateľná energia pre Európu. Dostupné na internete:

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_sk

2.8 Európsky klimatický zákon

Európsky klimatický zákon (European Climate Law)¹³ reguluje formou zákona cieľ stanovený v Európskej zelenej dohode - aby sa európske hospodárstvo a spoločnosť stali klimaticky neutrálnymi do roku 2050. Zákon tiež stanovuje prechodný cieľ znížiť do roku 2030 čisté emisie skleníkových plynov aspoň o 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990.

Klimatická neutralita do roku 2050 znamená dosiahnutie čistých nulových emisií skleníkových plynov pre krajiny EÚ ako celok, najmä znížením emisií, investíciami do zelených technológií a ochranou prírodného prostredia. Cieľom zákona je zabezpečiť, aby všetky politiky EÚ prispievali k tomuto cieľu a aby všetky sektory hospodárstva a spoločnosti zohrávali svoju úlohu.

Európsky klimatický zákon bol uverejnený v úradnom vestníku 9. júla 2021 a účinnosť nadobudol 29. júla 2021.

2.9 Stratégia EÚ na adaptáciu na zmenu klímy (2021)

Európska komisia prijala 24. februára 2021 svoju novú stratégiu EÚ na prispôsobenie sa zmene klímy¹⁴. Nová stratégia stanovuje, ako sa môže Európska únia prispôbiť nevyhnutným vplyvom zmeny klímy a stať sa do roku 2050 odolnou voči zmene klímy. Stratégia má tieto hlavné ciele: urobiť adaptáciu inteligentnejšou, rýchlejšou a systémovejšou a zintenzívniť medzinárodné opatrenia na prispôsobenie sa zmene klímy.

¹³ European Climate Law. Dostupné na internete (v angličtine): https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-green-deal/european-climate-law_en

¹⁴ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Budovanie Európy odolnej proti zmene klímy – nová stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN>

3. Stratégia Slovenskej republiky

3.1 Plán obnovy a odolnosti SR¹⁵

Dňa 16. júna 2021 schválila vláda SR *Plán obnovy a odolnosti SR*. Dňa 21. júna 2021 prišla predsedníčka Európskej komisie na Slovensko odovzdať pozitívne hodnotenie slovenského plánu obnovy a dňa 13. júla 2021 schválila Plán obnovy a odolnosti SR Rada EÚ pre hospodárske a finančné záležitosti.

Plán obnovy je rozsiahly dokument založený na niekoľkých prioritách, ktoré sa zameriavajú na kľúčové problémy ekonomiky a najdôležitejšie spoločenské výzvy. Každá z nich sa skladá z tematických komponentov, ktorých je spolu osemnásť. Tieto v sebe zahŕňajú reformy a investície s presnou finančnou alokáciou ako aj časovým harmonogramom, do kedy majú byť splnené. Delia sa na menšie časti, tzv. mílniky a ciele, teda kvalitatívne a kvantitatívne ukazovatele, na základe ktorých je možné sledovať, čo má byť výsledok daného opatrenia na to, aby sa plán úspešne zrealizoval.

Podmienkou EÚ pre poskytovanie finančných zdrojov z Plánu obnovy je súlad s odporúčaniami pre Slovensko (CSRs): vzdelávanie, zdravotníctvo, energetika/zelená ekonomika, výskum, vývoj, inovácie, digitalizácia, verejná správa, udržateľnosť verejných financií, trh práce, penzie, sociálna inklúzia. Príspevok k prechodu na zelenú ekonomiku môže predstavovať 37 % celkovej alokácie zdrojov. Príspevok na prechod na digitálnu ekonomiku 20 % celkovej alokácie. Plán obnovy musí spĺňať princíp „DO NO SIGNIFICANT HARM“¹⁶.

Hlavné komponenty v oblasti Zelená ekonomika a alokácia prostriedkov:

Oblasť	Komponent	Plánovaná alokácia	Spolu
Zelená ekonomika	Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra	232 mil. eur	2301 mil. eur
	Obnova budov	741 mil. eur	
	Udržateľná doprava	801 mil. eur	
	Dekarbonizácia priemyslu	368 mil. eur	
	Adaptácia na zmenu klímy	159 mil. eur	

¹⁵ Plán obnovy. Dostupné na internete: <https://www.planobnovy.sk/kompletny-plan-obnovy/>

¹⁶ 'Do no significant harm' Technical Guidance by the Commission. Dostupné na internete (v angličtine): https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2021_02_18_epc_do_not_significant_harm_technical_guidance_by_the_commission.pdf

Uznesením vlády SR č. 767/2021 zo dňa 14.12.2021 vznikla Rada vlády SR pre Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky. Rada je odborným, poradným a konzultačným orgánom vlády pre otázky týkajúce sa vykonávania Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky.

3.2 Akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie SR na zmenu klímy (august 2021)¹⁷

Vláda SR sa hlási k medzinárodným záväzkom v oblasti adaptácie, tak, ako sú definované v Rámcovom dohovore OSN o zmene klímy a v Parížskej dohode a k implementácii Stratégie Európskej únie pre adaptáciu na zmenu klímy. Slovenská republika definuje adaptáciu na zmenu klímy ako svoju prioritu v strategickom dokumente Zelenšie Slovensko: Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030. Hlavným nástrojom pre zvýšenie adaptačnej schopnosti Slovenskej republiky je v roku 2018 prijatá aktualizácia Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (ďalej len „národná adaptačná stratégia“ alebo „NAS“). Akčný plán pre implementáciu aktualizovanej **Stratégie adaptácie SR na zmenu klímy** (ďalej len „**národný akčný plán**“ alebo „**NAP**“) je implementačný dokument, ktorý sa zameriava na podporu realizácie definovaných cieľov NAS v praxi a napĺňa jej rámec konkrétnymi opatreniami a úlohami. Tie by mali byť implementované v krátkodobom (2021 – 2023) a strednodobom horizonte (2024 – 2027).

Na základe kombinácie analytickej štúdie a participatívneho procesu prípravy NAP definuje hlavné nadrezortné a rezortné strategické ciele a popisuje, akým spôsobom k nim prispejú opatrenia. Identifikované krátkodobé a strednodobé opatrenia sú rozpracované do konkrétnych implementačných úloh. Úlohy sú definované ako konkrétne zamerané aktivity a kroky, ktoré sú časovo ohraničené a majú svojho gestora, pričom si vyžadujú rôznu mieru spolupráce zainteresovaných subjektov a potreby financovania.

Jadrom NAP je 7 špecifických oblastí: ochrana, manažment a využívanie vôd, udržateľné poľnohospodárstvo, adaptované lesné hospodárstvo, prírodné prostredie a biodiverzita, zdravie a zdravá populácia, sídelné prostredie a technické, ekonomické a sociálne opatrenia. Každá z týchto 7 oblastí má svoj špecifický cieľ, z ktorých každý má definované svoje základné princípy a špecifické opatrenia, ktoré v danom segmente definujú úlohy. Spolu bolo identifikovaných 45 špecifických opatrení a v ich rámci 169 úloh pre obdobie platnosti NAP do roku 2027.

3.3 Nízkouhlíková stratégia rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 (s výhľadom do roku 2050)¹⁸

Nízkouhlíkovú stratégiu rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050 (ďalej len NuS) schválila vláda SR 5. marca 2020. NuS predstavuje odpoveď SR na záväzky v boji proti klimatickej zmene vyplývajúce z členstva v Európskej únii a v Organizácii spojených

¹⁷ Akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie SR na zmenu klímy. Dostupné na internete:

<https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/akcny-plan-implementaciju-nas.pdf>

¹⁸ Nízkouhlíková stratégia rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030. Dostupné na internete:

<https://www.minzp.sk/klima/nizkouhlikova-strategia/>. NuS by mala byť aktualizovaná do 1. januára 2025. Podľa vyjadrenia MŽP SR by tak malo byť možné vyčíslieť príspevok dodatočných riešení na dosiahnutie klimatickej neutrality Slovenska v roku 2050. Viac napr. na: <https://www.teraz.sk/najnovsie/nizkouhlikova-strategia-by-sa-mala-a/691447-clanok.html>

národov, a s tým spojenú povinnosť vypracovať dlhodobú stratégiu s dosahom na minimálne 30 rokov. Cieľom stratégie je identifikácia existujúcich a návrh nových dodatočných opatrení v rámci SR pre dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050.

Národné a európske redukčné ciele do roku 2030	EÚ ciele	Národné ciele SR	Ciele použité v rámci referenčného scenára WEM a dosiahnuté redukcie SP	Ciele použité v rámci scenára WAM a dosiahnuté redukcie SP
Emisie skleníkových plynov (k r. 1990)	Minimálne - 40 %		- 41 % (výsledné redukcie podľa modelu)	- 47 % (výsledné redukcie podľa modelu)
Emisie v sektore ETS (k r. 2005)	- 43 %	- 43 %	- 38,4 % (iba dosiahnuté redukcie pre CO ₂)	- 53,5 % (iba dosiahnuté redukcie pre CO ₂)
Emisie skleníkových plynov mimo sektorov ETS (tzv. non-ETS, k r.2005)	- 30 %	-12 % (-20%)	-10 % (výsledné redukcie podľa modelu)	- 19,42 % (výsledné redukcie podľa modelu)
Podiel obnoviteľných zdrojov energie (OZE)	32 %	19,2 %	14,3 %	18,9 %
Energetická efektívnosť	32,5 %	30,3 %	25 %	28,36 %

3.4 Integrovaný Národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030 (NECP)¹⁹

Plán schválila vláda SR uznesením č. 606/2019 z dňa 11. 12. 2019. Je vypracovaný v zmysle čl. 9 nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 2018/1999 o riadení EÚ a opatrení v oblasti klímy. Týmto plánom sa aktualizuje platná energetická politika z roku 2014. Okrem základných pôvodných štyroch pilierov, o ktoré sa opierala energetická politika (energetická bezpečnosť, energetická efektívnosť, konkurencieschopnosť a udržateľnosť energetiky) sa plánom rozširuje aj o rozmer dekarbonizácie.

Národné ciele do roku 2030:

Zníženie emisií skleníkových plynov v non-ETS (k r. 2005): 20 %

Podiel OZE spolu: 19,2 %

Podiel OZE v doprave: 14 %

Energetická efektívnosť: 30,3 %

Prepojenie elektrických sústav: 52 %

3.5 Národné správy o zmene klímy

V súčasnosti sa, podľa informácie Ministerstva životného prostredia SR, finalizuje 8. Národná správa o zmene klímy, ktorá by mala byť vydaná začiatkom roku 2023.

¹⁹ Integrovaný Národný energetický a klimatický plán na roky 2021-2030. Dostupné na internete:
<https://www.economy.gov.sk/energetika/navrh-integrovaného-narodného-energetického-a-klimatického-plánu>

4. Boj proti klimatickej zmene vo vybraných štátoch Európy – národné stratégie a zákony o zmene klímy

Od členských štátov EÚ sa vyžaduje, aby vypracovali národné dlhodobé stratégie o tom, ako plánujú dosiahnuť zníženie emisií skleníkových plynov potrebné na splnenie záväzkov vyplývajúcich z Parížskej dohody a cieľov EÚ. Národné dlhodobé stratégie a stratégia EÚ musia s perspektívou aspoň 30 rokov pokrývať:

- celkové zníženie emisií skleníkových plynov a zvýšenie ich odstraňovania pomocou záchytovej;
- znížovanie emisií a zvyšovanie záchytovej emisií v jednotlivých sektoroch vrátane elektriny, priemyslu, dopravy, vykurovania a chladenia budov (obytné a terciárne), poľnohospodárstva, odpadov a využívania pôdy, zmeny využívania pôdy a lesného hospodárstva;
- očakávaný pokrok pri prechode na hospodárstvo s nízkymi emisiami skleníkových plynov vrátane intenzity skleníkových plynov, intenzity CO₂ hrubého domáceho produktu, súvisiacich odhadov dlhodobých investícií a stratégií súvisiaceho výskumu, vývoja a inovácií;
- v uskutočniteľnom rozsahu očakávaný sociálno-ekonomický účinok opatrení na dekarbonizáciu vrátane, okrem iného, aspektov súvisiacich s makroekonomickým a sociálnym rozvojom, zdravotnými rizikami a prínosmi a ochranou životného prostredia;
- prepojenia na iné národné dlhodobé ciele, plánovanie a iné politiky a opatrenia a investície.

Národné stratégie, ktoré boli Európskej komisii zaslané do 11. novembra 2022 sa nachádzajú na webe (v angličtine):

https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/energy-and-climate-governance-and-reporting/national-long-term-strategies_en

Pokrok v plnení jednotlivých záväzkov, vyplývajúcich z dohôd na úrovni EÚ tak, ako ho jednotlivé štáty reportujú Európskej komisii, sa nachádza na internetovej stránke (v angličtine):

https://climate.ec.europa.eu/eu-action/climate-strategies-targets/progress-made-cutting-emissions_en

4.1 FÍNSKO

Nový fínsky **zákon o zmene klímy**²⁰ nadobudol platnosť 1. júla 2022. Predchádzajúci zákon o zmene klímy, prvý vo Fínsku, bol prijatý v roku 2015. Nový zákon obsahuje ustanovenia o klíme, plánovanie politiky zmeny klímy a súvisiace monitorovanie a stanovuje národné ciele v oblasti klímy. Zákon ukladá povinnosti aj štátnym orgánom.

²⁰ Climate Change Act. Dostupné na internete (v angličtine; text samotného zákona vo fínskom jazyku):
<https://ym.fi/en/the-reform-of-the-climate-change-act>

Reformovaný zákon stanovuje nové alebo aktualizované ciele znižovania emisií na roky 2030, 2040 a 2050. Ciele sú stanovené tak, aby zabezpečili, že Fínsko bude do roku 2035 klimaticky neutrálne, cieľom zníženia emisií do roku 2050 je aspoň 90 %, pričom sa bude snažiť dosiahnuť -95 %. Zákon obsahuje ustanovenia o plánovaní politiky v oblasti zmeny klímy (vrátane adaptačného plánovania a sektora využívania pôdy) a súvisiaceho monitorovania.

Tento zákon ustanovuje strednodobé a dlhodobé plány. Dlhodobé plány zahŕňajú alternatívy na dosiahnutie dlhodobého emisného cieľa a vyžadujú schválenie každých 10 rokov, zatiaľ čo strednodobé plány sa týkajú opatrení mimo systému obchodovania s emisiami (doprava, bývanie, poľnohospodárstvo) a majú byť schválené raz za volebné obdobie a príslušná vláda je povinná podať správu parlamentu o plnení.

V pláne na prispôsobenie sa stanovuje preskúmanie rizík a zraniteľnosti, ktoré sa má schváliť raz za 10 rokov. Zákon ďalej upravuje aj ustanovenie multidisciplinárneho odborného orgánu na podporu plánovania klimatickej politiky.²¹

Klimatické ciele, vyplývajúce zo zákona:

- Zníženie emisií skleníkových plynov o 90 % (95 %) do roku 2050 oproti roku 1990

Fínska dlhodobá rozvojová stratégia nízkych emisií skleníkových plynov²² bola predložená UNFCCC v októbri 2020. Fínska dlhodobá stratégia stanovuje scenáre a hodnotenia vplyvu týkajúce sa národného cieľa uhlíkovej neutrality stanoveného na rok 2035 a vývoja v oblasti emisií a odstraňovania skleníkových plynov (GHG) do roku 2050.

Národná klimatická a energetická stratégia²³ načrtáva opatrenia, ktorými Fínsko splní klimatické záväzky EÚ na rok 2030 a dosiahne ciele stanovené v zákone o zmene klímy na rok 2030.

V apríli 2021 prijala fínska vláda uznesenie o **Strategickom programe obehového hospodárstva**. Cieľom programu je do roku 2035 transformovať hospodárstvo na hospodárstvo založené na princípoch obehového hospodárstva a jeho súčasťou sú aj ciele na obmedzenie nadmernej spotreby prírodných zdrojov.

Podľa zákona o zmene klímy je vláda tiež povinná každoročne predkladať parlamentu správu o implementácii klimatickej politiky a pokroku pri dosahovaní cieľov znižovania emisií stanovených v zákone (Výročná správa o klíme 2022²⁴).

²¹ Climate Change Act 609/2015. Dostupné na internete (v angličtine): <https://climate-laws.org/geographies/finland/laws/climate-change-act-609-2015>

²² Finland's long-term low greenhouse gas emission development strategy. Dostupné na internete (v angličtine): https://unfccc.int/sites/default/files/resource/LTS_Finland_Oct2020.pdf

²³ Carbon neutral Finland 2035 – national climate and energy strategy. Dostupné na internete (v angličtine): <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164323>

²⁴ Annual Climate Report 2022. Dostupné na internete (v angličtine): <https://ym.fi/en/annual-climate-report>

4.2 FRANCÚZSKO

Zákon č. 2021-1104 o boji proti zmene klímy a odolnosti – schválený v roku 2021.²⁵

Ide o 305-článkový dokument, ktorý sa zameriava najmä na spotrebu (články 2 až 29), prácu a výrobu (30-102), dopravu (103-147), bývanie (148-251), potravinovú bezpečnosť (252-278), posilnenie právnej ochrany životného prostredia (279-297) a monitorovanie klímy a životného prostredia (298-305).

V článku 1 zákona štát opätovne potvrdzuje svoj záväzok rešpektovať ciele znižovania emisií skleníkových plynov v súlade s nariadením EÚ 2018/842 a Parížskou dohodou.

Články 7 až 22 o dohľade nad reklamou a jej regulácii obmedzujú vystavenie produktov a služieb s nadmerným vplyvom na klímu, najmä fosílnych palív (2022) a vysoko znečisťujúcich automobilov (2028). Od 1. marca 2022 budú musieť výrobcovia áut uvádzať v reklamách emisnú triedu CO₂ svojho vozidla.

Opatrenia súvisiace s dopravou zahŕňajú:

- 1) povinnosť pre mestá alebo metropolitné oblasti s viac ako 150 000 obyvateľmi zriadiť nízkoemisnú zónu mobility do 31. decembra 2024,
- 2) zákaz letov na francúzskom území, ak túto trasu poskytuje aj celoštátna železničná sieť bez prestupovania a niekoľkými dennými spojmi v trvaní menej ako 2:30 a
- 3) poskytuje regiónom možnosť zaviesť cestnú ekologickú daň od roku 2024. Článok 133 predlžuje do 31. 12.2030 systém mimoriadnych odpočtov, ktorý zvýhodňuje spoločnosti používajúce vozidlá ťažšie ako 2,6 tony a ktoré využívajú plyn (NGV, LNG, bioNGV a bioLNG), určité druhy biopalív, elektrinu a vodík.

Zákon mení a dopĺňa článok 101-2 Kódexu urbanizmu tak, aby sa stanovil dlhodobý cieľ zákazu ďalšieho posilňovania „umelosti pôdy“. Vytvára tiež systém environmentálneho označovania. Článok 252 nariaďuje verejným a súkromným manažérom školských stravovacích služieb ponúkať vegetariánske menu aspoň raz týždenne. V článku 280 sa ďalej zavádzajú represívne opatrenia za trestné činy „ekocídy“, keď porušenia majú za následok vážne a trvalé poškodenie zdravia, flóry, fauny alebo kvality ovzdušia, pôdy alebo vody.

Dňa 28. júla 2022 nadobudla účinnosť vyhláška č. 2022-1077, ktorá vyplýva z článku 249 zákona. Vyhláška identifikuje územné oblasti, ktoré sú ohrozené špecifickými prírodnými rizikami, ako aj identifikuje rizikové scenáre, ktoré musia prevádzkovatelia služieb a sietí preštudovať.

Klimatické ciele, vyplývajúce zo zákona:

- zvýšiť počet jazd vlakom o 17 % do roku 2030 a o 42 % do roku 2050
- do roku 2024 bude cyklistika predstavovať 9 % denného dochádzania a 12 % do roku 2030

²⁵ Law No 2021-1104 on the fight on climate change and resilience. Dostupné na internete (v angličtine): <https://climate-laws.org/geographies/france/laws/law-no-2021-1104-on-the-fight-on-climate-change-and-resilience>

- zníženie emisií oxidu dusného o 15 % do roku 2030 v porovnaní s rokom 2015 (pôdohospodárstvo)
- zníženie emisií amoniaku o 13 % do roku 2030 v porovnaní s rokom 2005 (pôdohospodárstvo)
- uhlíková neutralita do roku 2050

4.3 HOLANDSKO

Klimatický zákon – schválený v roku 2019.²⁶

Klimatický zákon stanovuje pre Holandsko právne záväzné ciele znižovania emisií skleníkových plynov (GHG). Konkrétne poveruje vládu, aby z dlhodobého hľadiska znížila svoje celkové emisie skleníkových plynov o 95 % v porovnaní so základnou hodnotou z roku 1990 a do roku 2050 dosiahla uhlíkovú neutralitu v sektore elektrickej energie. Taktiež zaväzuje vládu znížiť emisie skleníkových plynov o 49 % do roku 2030 – v strednodobom horizonte. Napokon, zákon obsahuje ustanovenia na vypracovanie plánu implementácie, meranie pokroku a monitorovanie dodržiavania a zodpovednosti.

Klimatické ciele, vyplývajúce zo zákona:

- CO₂ neutrálna výroba elektriny do roku 2050
- zníženie emisií skleníkových plynov o 49 % do roku 2030 v porovnaní s úrovňami v roku 1990
- zníženie emisií skleníkových plynov o 95 % do roku 2050 v porovnaní s úrovňami v roku 1990

4.4 MAĎARSKO

Zákon o ochrane klímy – schválený v roku 2020.²⁷

Maďarský parlament schválil zákon o ochrane klímy, v ktorom sa zaväzuje chrániť prírodné dedičstvo a „prírodné podmienky spôsobu života. Zdôrazňuje, že rozsah politiky stanovenej v zákone sa musí vzťahovať na celú Karpatskú kotlinu, musí byť v súlade s medzinárodnými záväzkami a záväzkami EÚ, umožňovať novú jadrovú energiu a primerané opatrenia.

Zákon je vychádza z návrhu zákona, ktorého cieľom bolo vyhlásiť národnú núdzovú situáciu pre klimatickú krízu. Namiesto toho stanovuje ciele zníženia emisií skleníkových plynov a cieľ klimatickej neutrality do roku 2050.

Zákon tiež určuje, že Národný úrad pre ochranu klímy má pre svoje úlohy súvisiace s EU ETS prístup do Národného informačného systému o životnom prostredí.

²⁶ Climate Act. Dostupné na internete (v anglickom jazyku): <https://climate-laws.org/geographies/netherlands/laws/climate-act-7e97c6bc-9baf-4ccc-be38-b8a1dbc5af08>

²⁷ Law on climate protection. Dostupné na internete (v angličtine): <https://climate-laws.org/geographies/hungary/laws/law-on-climate-protection>

Klimatické ciele, vyplývajúce zo zákona:

- 90 % bezuhlíkovej výroby elektriny do roku 2030
- od roku 2022 budú novo nasadené iba elektrické autobusy
- podiel obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej energetickej spotrebe krajiny bude do roku 2030 minimálne 21 %
- zníženie emisií skleníkových plynov do roku 2030 minimálne o 40 % v porovnaní s rokom 1990
- Maďarsko dosiahne do roku 2050 úplnú klimatickú neutralitu.

V Maďarsku existuje viacero dlhodobých stratégií s ohľadom na trvalo udržateľný rozvoj, životné prostredie, klímu a energiu.

- **Druhá maďarská stratégia pre zmenu klímy (NCCS-2)**²⁸. Národná stratégia zmeny klímy sa vzťahuje na obdobie rokov 2018–2030 s výhľadom aj na obdobie do roku 2050. K NCCS-2 boli zatiaľ prijaté 4 akčné plány pre zmenu klímy, ktoré pokrývajú trojročné obdobia. Ďalej NCCS-2 obsahuje tzv. plán dekarbonizácie a adaptačnú stratégiu. Do roku 2030 má Maďarsko podľa stratégie za cieľ znížiť emisie skleníkových plynov aspoň o 40 % v porovnaní s úrovňou v roku 1990. Cieľom Maďarska je tiež zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov na 21 % svojej hrubej spotreby energie.
- **Národná stratégia čistého rozvoja na roky 2020 – 2050 (NCDS)**²⁹. Národná stratégia čistého rozvoja načrtáva cesty ku klimatickej neutralite a potvrdzuje, že maďarská vláda podniká konkrétne kroky na boj proti klimatickým zmenám. Dlhodobá vízia stratégie prispieva k niektorým z cieľov trvalo udržateľného rozvoja (SDG) Organizácie Spojených národov (OSN):
 - „Poskytovanie dostupnej, spoľahlivej, udržateľnej a modernej energie pre každého,“
 - „Vytváranie trvalo udržateľných modelov spotreby a výroby“ a
 - „Boj proti klimatickým zmenám a ich vplyvom pomocou opatrení naliehavej reakcie“
- nová **Národná energetická stratégia** do roku 2030 s výhľadom do roku 2040³⁰. Najdôležitejším cieľom novej Národnej energetickej stratégie je okrem iného posilnenie energetickej suverenity a energetickej bezpečnosti, ako aj dekarbonizácia výroby energie, ktorá je možná len pri kombinovanom využívaní jadrovej energie a obnoviteľných zdrojov energie.

²⁸ Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia. Dostupné na internete (v maďarčine):

https://nakfo.mbfsz.gov.hu/sites/default/files/files/N%20%C3%20%89S_Ogy%20%20%20%C3%20%A11tal%20%20elfogadott.PDF

²⁹ National Clean Development Strategy 2020-2050. Executive Summary. Dostupné na internete (v angličtine):

<https://cdn.kormany.hu/uploads/document/6/66/666/666e0310ef20606fba9f96f4fbf0d74bbaa1638e.pdf>

³⁰ Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig. Dostupné na internete (v maďarčine):

<https://zoldbusz.hu/files/NE2030.pdf>

- **Národný energetický a klimatický plán (NECP)³¹.**

Záujem Maďarska je znížiť dopyt po dovoze energie a zároveň zabezpečiť jej pripojenie na regionálne elektrické siete a siete zemného plynu, čo zaručí bezpečnosť dodávok a efektívnu dovoznú konkurenciu. Najčistejšie zdroje energie sú nevyužívané fosílné palivá. Zníženie využívania fosílnych palív možno dosiahnuť využívaním riešení vykurovania/chladenia na báze obnoviteľných zdrojov, implementáciou programu Zelené diaľkové vykurovanie a znižovaním spotreby energie vo verejných inštitúciách, priemysle a doprave.

Vďaka vysokej úžitkovej účinnosti elektromotorov vedie rozšírenie elektromobility jednoznačne k úsporám energie pre koncových zákazníkov. Realizáciou programu Zelený autobus – zameraného na ekologizáciu miestnej dopravy – sa vo väčších mestách začnú využívať ekologické elektrobusy.

Energetickú nezávislosť rodín možno uľahčiť podporou výroby energie v domácnostiach na súkromné účely a šírením inteligentných meračov.

Cieľom vlády je zabezpečiť, aby väčšina elektriny vyrobenej v Maďarsku pochádzala z dvoch zdrojov: jadrovej energie a obnoviteľnej energie – obnoviteľnej energie, ktorá sa vyrába najmä v solárnych elektrárnach. Tieto technológie sa navzájom nenahrádzajú ani nevylučujú, ale vzájomne sa podporujú a obe sa považujú za čisté zdroje energie. Uhlíkovo neutrálna jadrová energia zabezpečuje zhruba polovicu výroby energie v Maďarsku.

Maďarsko patrí medzi 21 krajín sveta, kde od roku 1990 vzrástol HDP s 32 % poklesom emisií oxidu uhličitého a 15 % poklesom spotreby energie.

Posledné dva vyššie spomenuté programy sú životne dôležité pre splnenie cieľa Maďarska stať sa klimaticky neutrálnym do roku 2050.

- **Akčný plán ochrany klímy a životného prostredia (2020)³².** Maďarsko sa môže stať klimaticky neutrálnou krajinou do roku 2050. Na dosiahnutie tohto cieľa je však potrebné splniť štyri kritériá:
- Náklady na prechod na klimaticky neutrálnu hospodárstvo musia v prvom rade znášať tí, ktorí klímu poškodzujú: krajiny a veľké spoločnosti, ktoré sú hlavnými znečisťovateľmi.
- Ceny, ktoré platia maďarské rodiny za energie a potraviny, sa v dôsledku adaptačného procesu nesmú zvýšiť.
- Je neprijateľné, aby budúci rozpočet Európskej únie financoval ciele ochrany klímy znížením Kohézneho fondu vyčleneného na hospodársku integráciu chudobnejších krajín.
- Klimaticky neutrálnu hospodárstvo nebude možné bez jadrovej energie. Preto by sa malo využívanie jadrovej energie v Európe podporovať, nie obmedzovať.

³¹ National Energy and Climate Plan. Dostupné na internete (v angličtine):

https://energy.ec.europa.eu/system/files/2022-08/hu_final_necp_main_en.pdf

³² 2020 CLIMATE AND ENVIRONMENTAL PROTECTION ACTION PLAN. Dostupné na internete

(v angličtine): https://2015-2019.kormany.hu/download/5/07/c1000/Climate%20and%20environmental%20protection%20action%20plan_EN.pdf

4.5 NEMECKO

Cesta Nemecka ku klimatickej neutralite je stanovená vo federálnom **zákone o zmene klímy KSG**³³. Po rozhodnutí Spolkového ústavného súdu z 29. apríla 2021 a s ohľadom na nový európsky klimatický cieľ do roku 2030, predložila nemecká spolková vláda 12. mája novelizovaný zákon o zmene klímy z roku 2021. Rozhodnutie súdu zaväzuje štát, aby podnikol kroky na zamedzenie akýchkoľvek budúcich neprimeraných obmedzení základných slobôd dnešnej mladej generácie. S novým zákonom o zmene klímy čelí federálna vláda konkrétnym výzvam, ktoré predstavuje zmena klímy. Spolkový snem schválil novelu zákona o zmene klímy 24. júna. Dňa 25. júna ho schválil aj Bundesrat.

Pozmeňujúci a doplnujúci návrh stanovuje sprísnenie cieľov zníženia emisií oxidu uhličitého (CO₂). Cieľ na rok 2030 sa má zvýšiť o 10 percentuálnych bodov na minimálne 65 %. To znamená, že Nemecko má do konca dekády znížiť svoje emisie skleníkových plynov o 65 % úrovne z roku 1990. Tento ešte ambicióznejší cieľ ovplyvní ciele zníženia CO₂ v jednotlivých sektoroch vrátane energetiky, dopravy a stavebníctva do roku 2030.

Klimatické ciele sa prehodnocujú prostredníctvom nepretržitého monitorovania. Rada expertov pre klimatické záležitosti každé dva roky predloží správu o dosiahnutých cieľoch, ako aj o opatreniach a trendoch. Prvá správa bude pripravená v roku 2022. Ak sa nenaplnia rozpočty, spolková vláda okamžite upraví svoj prístup.

Pre rok 2040 je cieľom zníženie emisií minimálne o 88 %. Na ceste k tomuto cieľu zákon stanovuje konkrétne ročné ciele znižovania počas 30. rokov 20. storočia. Do roku 2045 sa Nemecko stane neutrálnym voči skleníkovým plynom. To znamená, že musí existovať rovnováha medzi emisiami skleníkových plynov a odstránením takýchto plynov. Od roku 2050 sa Nemecko snaží mať negatívnu bilanciu emisií, čo znamená, že by potom pomocou prirodzených záchytov odstránilo viac skleníkových plynov, ako vypustí.

Návrh právnych predpisov zdôrazňuje, že prírodné ekosystémy prispievajú k zlepšovaniu klímy. Lesy a slatiny fungujú ako zachytávače uhlíka – tzv. prírodné záchyty. Sú dôležité na viazanie zostávajúcich nevyhnutných emisií skleníkových plynov. Spolková vláda tak špecifikuje konkrétne ciele na zlepšenie vplyvu prírodných záchytov na viazanie oxidu uhličitého.³⁴

Prípustné ročné emisie za jednotlivé sektory, ako sú energetika, priemysel, doprava a budovy majú byť zredukované.

Klimatické ciele, vyplývajúce zo zákona³⁵:

- emisie v energetickom priemysle na úrovni 175 mil. ton ekvivalentu CO₂ do roku 2030
- emisie z priemyslu na úrovni 140 miliónov ton ekvivalentu CO₂ do roku 2030

³³ Bundes-Klimaschutzgesetz (KSG). Dostupné na internete (v angličtine): https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_ksg/englisch_ksg.html Všeobecné ustanovenia

³⁴ Intergenerational contract for the climate. Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.bundesregierung.de/breg-de/themen/klimaschutz/climate-change-act-2021-1936846>

³⁵ Federal Climate Protection Act and to change further regulations ("Bundesklimaschutzgesetz" or "KSG"). Dostupné na internete (v angličtine): <https://climate-laws.org/geographies/germany/laws/federal-climate-protection-act-and-to-change-further-regulations-bundesklimaschutzgesetz-or-ksg>

- emisie z budov na úrovni 70 miliónov ton ekvivalentu CO₂ do roku 2030
- emisie z dopravy na úrovni 95 miliónov ton ekvivalentu CO₂ do roku 2030
- emisie z poľnohospodárstva na úrovni 68 miliónov ton ekvivalentu CO₂ do roku 2030
- emisie z odpadu na 5 miliónov ton ekvivalentu CO₂ do roku 2030
- klimaticky neutrálna federálna správa do roku 2030
- znížiť emisie skleníkových plynov o 65 % do roku 2030 v porovnaní s úrovňami v roku 1990 a o 88 % do roku 2040
- klimatická neutralita do roku 2045

Spolková vláda 23. júna 2022 schválila okamžitý Akčný program v hodnote 8 miliárd eur, aby bolo možné dosiahnuť ambiciózne klimatické ciele stanovené zákonom. Cieľom programu je zintenzívniť podporu dekarbonizácie priemyselného sektora, zeleného vodíka, energeticky orientovaných rekonštrukcií budov, mobility šetrnej ku klíme, ako aj udržateľného lesníctva a poľnohospodárstva. Hlavný dôraz sa kladie na opatrenia, ktoré umožňujú krátkodobé účinky, ktoré viditeľne a overiteľne znížia emisie skleníkových plynov.

Cesta ku klimatickej neutralite je teraz vytýčená ešte podrobnejšie. Tu je prehľad míľnikov:

- Rozhodnutie kabinetu z 12. mája 2021: Zvýšenie ročných cieľov zníženia podľa sektora na obdobie rokov 2023 až 2030 a zákonné zakotvenie ročných cieľov zníženia na obdobie rokov 2031 až 2040
- 2024: Stanovenie ročných cieľov zníženia podľa sektorov na obdobie 2031 až 2040
- Najneskôr do roku 2032: Stanovenie ročných cieľov zníženia na obdobie 2041 až 2045
- 2034: Stanovenie ročných cieľov zníženia emisií podľa sektorov pre záverečnú fázu vedúcu k neutralite skleníkových plynov (2041 až 2045)

4.6 NÓRSKO

Zákon o zmene klímy – schválený v roku 2017.³⁶

Tento rámcový zákon je určený na podporu implementácie nórskeho klimatického cieľa v rámci prechodu na spoločnosť s nízkymi emisiami uhlíka v Nórsku do roku 2050. V tejto súvislosti sa snaží podporiť transparentnosť a verejnú diskusiu o stave, smerovaní a pokroku v tomto úsilí. Zákon zakotvuje ciele krajiny na zníženie emisií na roky 2030 a 2050 (uhlíková neutralita do roku 2050) a ročné a päťročné hodnotiace procesy vyplývajúce z Parížskej dohody. Zákon nadobudol účinnosť 1. januára 2018.

Klimatické ciele, vyplývajúce zo zákona:

- do roku 2020 musí byť čistý uhlíkový účet o 34 % nižší ako základná úroveň z roku 1990
- znížiť emisie skleníkových plynov aspoň o 40 % do roku 2030 v porovnaní s východiskom z roku 1990
- do roku 2050 má byť čistý uhlíkový účet o 100 % nižší ako základné ciele z roku 1990

³⁶ Climate Change Act. Dostupné na internete (v angličtine): <https://climate-laws.org/geographies/norway/laws/climate-change-act>

4.7 PORTUGALSKO

Rámcový zákon o klíme č. 98/2021 – schválený v roku 2021³⁷

Portugalský rámcový klimatický zákon stanovuje pre klimatickú politiku krajiny v článku 3 tieto ciele:

- podporovať rýchly a sociálne vyvážený prechod k udržateľnému hospodárstvu a spoločnosti, ktoré sú neutrálne z hľadiska skleníkových plynov;
- zaručiť klimatickú spravodlivosť, zabezpečiť ochranu komunít, ktoré sú najviac ohrozené klimatickou krízou, rešpektovanie ľudských práv, rovnosť a kolektívne práva nad spoločným majetkom; zabezpečiť udržateľnú a nezvratnú trajektóriu znižovania emisií skleníkových plynov;
- podporovať využívanie energie z obnoviteľných zdrojov a ich integráciu do systému národnej energetiky;
- podporovať obehové hospodárstvo, zlepšenie energetickej účinnosti a efektívnosti zdrojov;
- rozvíjať a posilňovať súčasné záchyty uhlíka; posilniť národnú odolnosť a schopnosť prispôbiť sa zmene klímy;
- podporovať klimatickú bezpečnosť;
- Stimulovať vzdelávanie, inovácie, výskum, vedomosti a vývoj a prijímanie a šírenie technológií, ktoré prispievajú k týmto cieľom;
- bojovať proti energetickej chudobe, a to prostredníctvom zlepšovania životných podmienok; obývateľnosť a spravodlivý prístup občanov k využívaniu energie;
- podporovať prosperitu, zelený rast a sociálnu spravodlivosť, bojovať proti väzbám nerovností a vytvárať viac bohatstva a zamestnanosti;
- chrániť a podporovať obnovu biodiverzity, ekosystémov a služieb;
- stimulovať udržateľné financovanie a podporu informácií o klimatických rizikách zo strany hospodárskych a finančných subjektov;
- zabezpečiť angažovanú, ambicióznú a vedúcu účasť na medzinárodných rokovaníach a medzinárodnej spolupráci;
- vytvoriť prísny a ambiciózný základ pre definovanie a plnenie klimatických cieľov a politík;
- posilniť transparentnosť, dostupnosť a efektívnosť informácií, právny rámec a informačné, oznamovacie a monitorovacie systémy;
- zabezpečiť, aby všetky významné legislatívne opatrenia a verejné investície boli strategicky vyhodnocované vo vzťahu k ich príspevku k naplneniu uvedených predpokladov, integrovanie rizík spojených so zmenou klímy do národného a sektorového plánovania a ekonomických investičných rozhodnutí.

Článok 2 uznáva stav klimatickej núdze.

Kapitola II o právach a povinnostiach v oblasti klímy najmä v čl. 8 uvádza zoznam verejných a súkromných subjektov, ktorých sa týkajú činnosti súvisiace s klímou, ktoré sú právne zastrešené týmto zákonom. Týmto subjektmi sú štát, verejné inštitúcie, autonómne regióny, miestne orgány, Rada pre opatrenia v oblasti klímy (Climate Action Council), nezávislé administratívne subjekty s regulačnými funkciami pre hospodársku činnosť, subjekty občianskej

³⁷ Framework climate law no 98/2021. Dostupné na internete: <https://climate-laws.org/geographies/portugal/laws/framework-climate-law-no-98-2021>

spoločnosti vrátane mimovládnych organizácií a investičných skupín a občania, súkromné spoločnosti a iné subjekty regulované súkromným právom. V čl. 9 sa uvádza, že občania majú právo zúčastňovať sa na procesoch navrhovania a revízie nástrojov politiky v oblasti klímy.

Kapitola III sa zameriava na riadenie politiky v oblasti klímy. Zriaďuje sa Rada pre opatrenia v oblasti klímy (CAC) (článok 12). CAC spolupracuje s legislatívnou a výkonnou zložkou na príprave štúdií, hodnotení a stanovísk ku klimatickým opatreniam a súvisiacej legislatíve. CAC musí tiež, ako poradný orgán, vydať stanovisko k plánovaniu, vykonávaniu a účinnosti klimatickej politiky a prispievať do verejnej diskusie o jej vykonávaní. V článku 13 sa podrobne uvádzajú ďalšie ustanovenia CAC. V článku 15 sa predovšetkým uvádza, že vláda musí aktívne brániť, a to aj vo svojej zahraničnej politike, definíciu pojmu klimatický utečenec, jeho štatút a jeho uznanie portugalským štátom. V článku 16 o verejnom zdraví a zdraví životného prostredia sa uvádza, že štát musí podporovať „hodnotenie globálnych a národných rizík a prípravu akčných, preventívnych a pohotovostných plánov vzhľadom na extrémne klimatické javy, výskyt nových chorôb alebo zhoršenie výskytu chorôb v dôsledku klimatických zmien“. Článok 17 ďalej ukladá vláde povinnosť podporovať klimatickú bezpečnosť, identifikovať riziká a predchádzať nepriaznivým vplyvom klimatických zmien „na verejný poriadok, bezpečnosť a pokoj, na integritu ľudí a tovarov a na pravidelné uplatňovanie práv, slobôd a záruk“.

Podľa kapitoly IV o nástrojoch plánovania a hodnotenia sa Portugalsko predovšetkým zaväzuje dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050 (článok 18) a poveruje parlament, aby na návrh vlády schválil národné ciele na zníženie emisií skleníkových plynov na päť rokov a v horizonte 30 rokov (článok 19). Kapitola IV tiež poveruje vládu, aby vypracovala/aktualizovala celý rad politik na zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy a definuje osobitné vzťahy zodpovednosti. Článok 25 ukladá štátu vypracovať národný súpis antropogénnych emisií podľa zdrojov a odstraňovania záchytní látok znečisťujúcich ovzdušie (INERPA), ktorý zabezpečí prístup verejnosti.

Kapitola V o ekonomických a finančných nástrojoch, najmä:

- 1) podrobne opisuje zelené fiškálne zásady (článok 28), ktoré zahŕňajú obmedzenie využívania fosílnych palív
- 2) nariaďuje, aby sa rozpočtové prostriedky na účely klimatickej politiky konsolidovali na účte štátneho rozpočtu (článok 29),
- 3) poveruje vládu, aby vytvorila a implementovala kategóriu daňových odpočtov – IRS Verde – podľa zákona o dani z príjmu právnických osôb, z ktorej budú mať prospech daňovníci ktorí nakupujú, spotrebúvajú alebo používajú environmentálne udržateľné tovary a služby (článok 30),
- 4) odvodzuje ceny ropy a energetických produktov od ceny uhlíka, ktorá sa má „určiť v súlade s osvedčenými medzinárodnými postupmi a s ohľadom na dosiahnutie klimatických cieľov“ a
- 5) vymedzuje hlavné zásady v otázkach klímy, ktoré musia verejné a súkromné subjekty prijať vo svojich finančných politikách, finančnom riadení, podpore kapitalizácie a pôžičiek (článok 34). Verejní a súkromní činitelia a inštitúcie musia pri svojich rozhodnutiach o financovaní zohľadňovať aj klimatické riziko a klimatický vplyv (článok 35).

Kapitola VI definuje sektorové nástroje klimatickej politiky.

Ďalšie klauzuly v tomto dokumente zahŕňajú:

- ekodizajn sa musí začleniť do produktov, obalov, budov a infraštruktúry
- znížiť plytvanie potravinami a podporovať zdravú výživu
- zakázať používanie uhlia do roku 2021 a zemného plynu do roku 2040 na výrobu elektriny (článok 40). Zákaz zemného plynu bude splnený len za predpokladu, že bude zaručená bezpečnosť dodávok.
- do roku 2030 bude musieť štát pri verejných investíciách a obstarávaní rešpektovať taxonómiu EÚ

Klimatické ciele, vyplývajúce zo zákona:

- rok 2035 je stanovený ako referenčný dátum pre ukončenie predaja nových ľahkých vozidiel poháňaných výlučne fosílnymi palivami v Portugalsku
- Článok 18:

1 – Portugalský štát sa zaväzuje dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050, čo sa premieňa do neutrálnej rovnováhy medzi emisiami skleníkových plynov a pohlcovaním týchto plynov rôznymi záchytnými.

2 – Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia predchádzajúceho čísla, vláda do roku 2025 študuje predvídanie cieľa klimatickej neutrality s ohľadom na záväzok klimatickej neutrality najneskôr do roku 2045.

- Článok 19:

2 – Vo vzťahu k hodnotám z roku 2005 sa prijali tieto ciele zníženia emisií skleníkových plynov bez ohľadu na využívanie pôdy a lesov:

a) do roku 2030 zníženie aspoň o 55 %;

b) do roku 2040 zníženie aspoň o 65 až 75 %;

c) Do roku 2050 zníženie minimálne o 90 %.

3 – Prijal sa aj cieľ pre čistý úbytok ekvivalentu CO₂ v sektore využívania pôdy a lesného hospodárstva v priemere najmenej 13 megaton v rokoch 2045 až 2050.

Ďalšie strategické dokumenty, týkajúce sa odvrátenia negatívnych dôsledkov klimatickej zmeny sú napríklad:

- Uznesenie Rady vlády č. 190-A/2017 zo dňa 11. 12. 2017³⁸ zmenené uznesením č. 108/2019 z 2. júla 2019³⁹, ktorým sa v prílohe schvaľuje **Akčný plán pre obehové hospodárstvo v Portugalsku** [Plano de Ação para a Economia Circular em Portugal (PAEC)], ktorého princípmi sú: produkty, služby a obchodné modely, ktoré zabraňujú produkcii odpadu a znečisteniu prírodného systému; používať výrobky a materiály v čo najvyššej

³⁸ Resolução do Conselho de Ministros n.º 190-A/2017. Dostupné na internete (v portugálčine):

<https://files.dre.pt/1s/2017/12/23602/0005400073.pdf>

³⁹ Resolução do Conselho de Ministros n.º 108/2019. Dostupné na internete (v portugálčine):

<https://files.dre.pt/1s/2019/07/12400/0331603317.pdf>

ekonomickej hodnote a užitočnosti tak dlho, ako je to možné; a podporovať regeneráciu použitých materiálnych zdrojov a základných prírodných systémov;

- Uznesenie Rady vlády č. 53/2020 z 10. júla 2020⁴⁰, ktorým sa v prílohe stanovuje **Národný energetický a klimatický plán 2030** [Plano Nacional Energia e Clima 2030 (PNEC 2030)], niektoré z jeho cieľov sú dekarbonizácia národného hospodárstva, uprednostniť energetickú účinnosť a zníženie energetickej závislosti krajiny;
- Uznesenie Rady vlády č. 86/2020 z 13. októbra 2020⁴¹, ktorým sa v prílohe schvaľuje **Inovačný program pre poľnohospodárstvo na roky 2020 – 2030** (Agenda de Inovação para a Agricultura 2020 – 2030), jeho päť cieľov do roku 2030 je: zvýšiť úroveň konzumácie stredomorskej stravy o 20 %; založiť 80 % nových mladých fariem na územiach s nízkou hustotou obyvateľstva; zvýšiť hodnotu agropotravinárskej výroby o 15 %; dosiahnuť viac ako polovica (+50 %) poľnohospodárskej plochy s trvalo udržateľnou výrobou; a zvýšiť o 60 % investície do výskumu a vývoja (R&D);
- Uznesenie Rady vlády č. 98/2020 z 13. novembra 2020⁴², ktorým sa schvaľuje **Stratégia Portugalska 2030** (Estratégia Portugal 2030), je založená na týchto štyroch programoch:
 - ľudia na prvom mieste: lepšia demografická rovnováha, väčšie začlenenie, menšia nerovnosť;
 - digitalizácia, inovácie a zručnosti ako hnacia sila rozvoja;
 - zmena klímy a trvalá udržateľnosť zdrojov;
 - vonkajšie konkurencieschopná a vnútorne súdržná krajina.
- Uznesenie Rady vlády č. 107/2019 z 1. júla 2019⁴³, ktorým sa v prílohe schvaľuje **Skript pre uhlíkovú neutralitu 2050** (Roteiro para a Neutralidade Carbónica 2050).

4.8 RAKÚSKO

Zákon o ochrane klímy – schválený v roku 2011⁴⁴ (posledná novelizácia v r. 2017)

Zákon stanovuje prahové hodnoty emisií skleníkových plynov pre šesť sektorov, na ktoré sa nevzťahuje EU ETS na obdobie rokov 2008-2012 a obdobie 2013-2020 – odpad; energetika a priemysel, na ktorý sa nevzťahuje EU ETS; fluórované plyny; budovy; poľnohospodárstvo a doprava. Článok 4 vytvára Národný výbor pre ochranu klímy, ktorý tvoria zástupcovia spolkových krajín, federálnych ministerstiev zapojených do klimatických zmien (životné prostredie, financie, hospodárstvo, doprava, zdravie a spravodlivosť) a zástupcovia odborov, priemyslu a poľnohospodárskych združení.

⁴⁰ Resolução do Conselho de Ministros n.º 53/2020. Dostupné na internete (v portugálčine): <https://files.dre.pt/1s/2020/07/13300/0000200158.pdf>

⁴¹ Resolução do Conselho de Ministros n.º 86/2020. Dostupné na internete (v portugálčine): <https://files.dre.pt/1s/2020/10/19900/0003800059.pdf>

⁴² Resolução do Conselho de Ministros n.º 98/2020. Dostupné na internete (v portugálčine): <https://files.dre.pt/1s/2020/11/22200/0001200061.pdf>

⁴³ Resolução do Conselho de Ministros n.º 107/2019. Dostupné na internete (v portugálčine): <https://files.dre.pt/1s/2019/07/12300/0320803299.pdf>

⁴⁴ Climate Protection Act (Klimaschutzgesetz). Dostupné na internete (v angličtine): <https://climate-laws.org/geographies/austria/laws/climate-protection-act-klimaschutzgesetz>

Spolková vláda Rakúska predložila v roku 2019 Európskej únii svoj **Národný energetický a klimatický plán (ENCP)**⁴⁵. Znamená to cestu Rakúska k splneniu cieľa zníženia emisií skleníkových plynov – do roku 2030 – zahrnutého v Parížskej dohode.

Materiál **Biohospodárstvo – stratégia pre Rakúsko**⁴⁶ sa zaoberá otázkou, ako môže spoločnosť využívať prírodné zdroje trvalo udržateľným a zodpovedným spôsobom. Poskytuje akčný plán, ktorého cieľom je uľahčiť založenie biohospodárstva v Rakúsku a pokročiť v dekarbonizácii hospodárskeho systému. Má podporovať plnenie cieľov trvalo udržateľného rozvoja, ako aj rakúskeho cieľa znižovania emisií skleníkových plynov – oboje do roku 2030.

V roku 2012 bolo Rakúsko medzi prvými krajinami, ktoré vypracovali komplexný akčný plán na implementáciu svojej **Stratégie prispôsobenia sa zmene klímy**⁴⁷. Samotná stratégia bola vypracovaná v roku 2016 a prijatá ministerskou radou v roku 2017.

Klimatické ciele Rakúska:

- minimálne 40 % domáce zníženie emisií skleníkových plynov do roku 2030 v porovnaní s rokom 1990

4.9 SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO

Zákon o zmene klímy⁴⁸ bol v Spojenom kráľovstve, vtedy ešte členskom štáte EÚ, prijatý v roku 2008 s cieľom stanoviť komplexný rámec pre zmierňovanie zmeny klímy a adaptáciu na ňu v celej krajine. Jeho schválenie ťažilo zo širokého konsenzu medzi stranami a silnej angažovanosti občianskej spoločnosti. Zákon bol prvým svojho druhu na svete.

Zákon stanovuje dlhodobý emisný cieľ a vyžaduje identifikáciu priebežných cieľov. Tie sú vyjadrené v päťročných uhlíkových rozpočtoch, ktoré je vláda zo zákona povinná dosiahnuť. Zákon tiež vyžaduje, aby vláda každých päť rokov zverejnila hodnotenie rizika zmeny klímy a aby vypracovala národný adaptačný program, ktorý by reagoval na hodnotenie rizika.

V roku 2019 bol hlavný cieľ zákona upravený tak, aby odrážal nulové emisné ambície vlády. Pôvodne zákon zaväzoval Spojené kráľovstvo znížiť do roku 2050 emisie skleníkových plynov o 80 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. Prvých päť uhlíkových rozpočtov (2008-12, 2013-17, 2018-22, 2023-27, 2028-32) bolo stanovených na dosiahnutie tohto cieľa.

⁴⁵ Integrierter nationaler Energie- und Klimaplan für Österreich. Dostupné na internete (v nemčine):

https://www.bmk.gv.at/dam/jcr:032d507a-b7fe-4cef-865e-a408c2f0e356/Oe_nat_Energie_Klimaplan.pdf

⁴⁶ Bioeconomy. A Strategy for Austria. Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.bmk.gv.at/en/topics/climate-environment/climate-protection/bioeconomy/strategy.html>

⁴⁷ Die österreichische Strategie zur Anpassung an den Klimawandel. Dostupné na internete (v nemčine):

https://www.bmk.gv.at/themen/klima_umwelt/klimaschutz/anpassungsstrategie/publikationen/oe_strategie.html

⁴⁸ Climate change act 2008. Dostupné na internete (v angličtine):

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2008/27/contents>

V roku 2021 vláda prijala šiesty uhlíkový rozpočet (2033 – 37) na zníženie emisií (vrátane emisií medzinárodnej leteckej a lodnej dopravy) o 78 % do roku 2035. Toto je prvý uhlíkový rozpočet, ktorý Spojené kráľovstvo nasmeruje na nulovú cieľovú hodnotu (rok 2050).

Uhlíkové rozpočty by sa mali zostavovať na základe poradenstva od nezávislého odborného orgánu – Výboru pre zmenu klímy (Climate Change Committee – CCC). Výbor podáva správu o pokroku Parlamentu. Jeho mandát presahuje rámec volebného obdobia, čo pomohlo zabezpečiť, že celkové smerovanie Spojeného kráľovstva v oblasti zmeny klímy zostáva zamerané na dlhodobý cieľ.

Zákon vyvažuje prioritu vlády a parlamentu pri rozhodovaní s využitím nezávislých poradcov pri interpretácii vedy a dôkazov. Pri stanovovaní uhlíkových rozpočtov by sa malo zväžiť niekoľko faktorov, čím sa zabezpečí, že rady CCC budú odrážať politické priority. Vláda zároveň musí vziať do úvahy rady CCC a vysvetliť dôvody akéhokoľvek odchýlenia sa od nich. Hoci existujú obmedzené sankcie za nedodržiavanie uhlíkových rozpočtov, zákon stanovuje transparentný proces a rámec zodpovednosti. Prípady súdneho preskúmania môžu podávať členovia verejnosti a iné zainteresované strany s právnou subjektivitou.⁴⁹

Zákon tiež dáva právomoci na rýchlejšie a jednoduchšie zavádzanie domácich schém obchodovania s emisiami prostredníctvom sekundárnej legislatívy – prvým použitím bolo zavedenie schémy energetickej účinnosti so záväzkom znižovania emisií uhlíka. Zákon zaviedol opatrenia o biopalivách a právomoci na zavedenie pilotných schém finančných stimulov v Anglicku pre odpad z domácností.

Vláda musí najmenej každých 5 rokov podávať správy o rizikách klimatických zmien pre Spojené kráľovstvo a zverejniť program, v ktorom sa uvádza, ako sa tieto riziká budú riešiť. Prvé takéto hodnotenie rizika zmeny klímy bolo zverejnené v roku 2012. Zákon tiež zavádza právomoci pre vládu požadovať od verejných orgánov a štatutárnych správcov, aby vykonali vlastné hodnotenie rizika a vypracovali plány na riešenie týchto rizík.

CCC predkladá parlamentu výročné správy o pokroku pri dosahovaní cieľov a rozpočtov. Vláda musí na správy reagovať a zabezpečiť transparentnosť a zodpovednosť. Posledná správa CCC o pokroku uvádza niekoľko odporúčaní vo forme priorít pre rozvoj politiky, vrátane:

- umožnenia vstupu na trh vyspelých nízkouhlíkových zdrojov energie (napr. veterná energia na pevnine)
- definovania spôsobu financovania a poskytovania zlepšení energetickej účinnosti
- zvýšeného prijímania nízkouhlíkového tepla, ktoré zahŕňa politiky na prekonanie doterajších prekážok
- rozšírenia cieľov účinnosti vozidiel do roku 2020 spolu s politikami na zvýšenie využívania elektrických vozidiel
- aby všetky nové investície do energetiky od roku 2020 boli nízkouhlíkové, s výnimkou záložných a vyrovnávacích zariadení. Od roku 2035 to isté bude platiť pre všetky investície do dopravy a vykurovania.

⁴⁹ OECD: The United Kingdom's pioneering Climate Change Act. Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.oecd.org/climate-action/ipac/practices/the-united-kingdom-s-pioneering-climate-change-act-c08c3d7a/>

Šiesty uhlíkový rozpočet schválil parlament 22. júna 2021.⁵⁰

Klimatické ciele, vyplývajúce zo zákona:

- znížiť emisie o 78 % do roku 2035
- čistý uhlíkový účet Spojeného kráľovstva do roku 2050 (zníženie emisií o 100 % oproti roku 1990)

Hlavným politickým dokumentom vlády v oblasti klimatických zmien je stratégia **Net Zero Strategy (Build Back Greener)**⁵¹, ktorá bola zverejnená 19. októbra 2021 (aktualizovaná v apríli 2022). Stanovujú sa v ňom politiky a návrhy na dekarbonizáciu všetkých sektorov hospodárstva Spojeného kráľovstva, aby sa splnil vládny čistý nulový cieľ do roku 2050, čo je právna požiadavka ustanovená v zákone o zmene klímy z roku 2008.

Stratégia Net Zero vychádza z 10 bodového plánu vlády pre zelenú priemyselnú revolúciu, ktorý bol zverejnený 18. novembra 2020. Zameriava sa na tieto oblasti:

- podpora pobrežného vetra
- podpora rastu nízkouhlíkového vodíka
- poskytovanie novej a modernej jadrovej energie
- urýchlenie prechodu na vozidlá s nulovými emisiami
- zelená verejná doprava, cyklistika a chôdza
- „jet zero“ (letecká doprava s veľmi nízkymi až nulovými emisiami uhlíka) a „zelené lode“
- zelenšie budovy
- investície do zachytávania, využívania a skladovania uhlíka
- ochrana nášho prírodného prostredia
- zelené financie a inovácie

4.10 ŠPANIELSKO

Zákon 7/2021 o zmene klímy a energetickej transformácii – schválený v roku 2021.⁵²

Cieľom tohto zákona je:

- 1) zabezpečiť súlad Španielska s cieľmi Parížskej dohody,
- 2) uľahčiť dekarbonizáciu španielskeho hospodárstva, jeho prechod na obehový model, aby sa zaručilo racionálne využívanie zdrojov, a

⁵⁰ Climate Change Act. Dostupné na internete (v angličtine): <https://climate-laws.org/geographies/united-kingdom/laws/climate-change-act-34405aa9-396e-4a78-a662-20cad9696365>

⁵¹ Net Zero Strategy: Build Back Greener. Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.gov.uk/government/publications/net-zero-strategy>

⁵² Law 7/2021 on climate change and energy transition. Dostupné na internete (v angličtine): <https://climate-laws.org/geographies/spain/laws/law-7-2021-on-climate-change-and-energy-transition>

- 3) podpora prispôsobenia sa vplyvom zmeny klímy a implementácia modelu trvalo udržateľného rozvoja, ktorý vytvára dôstojnú zamestnanosť a prispieva k znižovaniu nerovností.

Tento zákon ukončuje nové udeľovanie licencií na prieskum a ťažbu ropy a plynu v krajine.

V článkoch 32 a 33 zákona sa ustanovujú najmä povinnosti úverových inštitúcií podávať správy o klimatickom riziku a ich cieľom je súčasne uľahčiť investície do udržateľných sektorov.

Klimatické ciele, vyplývajúce zo zákona:

- znížiť emisie aspoň o 55 % do roku 2030 v porovnaní s rokom 1990
- zlepšiť energetickú účinnosť o 39,5 % v porovnaní so základnými nariadeniami Spoločenstva
- obnoviteľné zdroje energie by mali do roku 2030 predstavovať 42 % celkovej výroby energie
- uhlíková neutralita do r. 2050

Treba tiež poznamenať, že Španielsko zverejnilo ďalšie stratégie viac sektorového charakteru, napríklad: Dlhodobú stratégiu dekarbonizácie do roku 2050 (dlhodobá stratégia pre moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne španielske hospodárstvo v roku 2050)⁵³, alebo Integrovaný národný plán pre energetiku a klímu na roky 2021 – 2030.⁵⁴

4.11 ŠVÉDSKO

Klimatický zákon – schválený v roku 2017.⁵⁵

Tento zákon obsahuje ustanovenia o práci vlády v oblasti klimatickej politiky, o tom, na čo bude táto práca zameraná a ako by sa mala vykonávať. Stanovuje, že vláda bude presadzovať klimatickú politiku, ktorá:

- 1) má za cieľ zabrániť nebezpečným zásahom do klimatického systému,
- 2) pomáha chrániť ekosystémy a súčasné a budúce generácie pred škodlivými účinkami zmeny klímy,
- 3) zameriava sa na zníženie emisií oxidu uhličitého a iných skleníkových plynov a na udržanie a vytvorenie prvkov v životnom prostredí na boj proti zmene klímy a jej nepriaznivým účinkom a

⁵³ ESTRATEGIA A LARGO PLAZO PARA UNA ECONOMÍA ESPAÑOLA MODERNA, COMPETITIVA Y CLIMÁTICAMENTE NEUTRA EN 2050. Dostupné na internete (v španielčine):

https://www.miteco.gob.es/es/prensa/documentoelp_tcm30-516109.pdf

⁵⁴ PLAN NACIONAL INTEGRADO DE ENERGÍA Y CLIMA 2021-2030. Dostupné na internete (v španielčine):

https://www.miteco.gob.es/images/es/pnieccompleto_tcm30-508410.pdf

⁵⁵ Climate Act. Dostupné na internete (v angličtine): <https://climate-laws.org/geographies/sweden/laws/climate-act>

- 4) je založená na dôkazoch a na príslušných technických, sociálnych, ekonomických a environmentálnych úvahách.

Úsilie vlády v oblasti klimatickej politiky by malo vychádzať z dlhodobých, časovo viazaných emisných cieľov stanovených parlamentom. Vláda je tiež povinná predkladať parlamentu výročnú správu o klíme a každé štyri roky vypracovať akčný plán v oblasti klímy. Zákon nadobudol účinnosť 1. januára 2018.

Klimatické ciele, vyplývajúce zo zákona:

- znížiť emisie z domácej dopravy, okrem domácej leteckej dopravy, aspoň o 70 % do roku 2030 v porovnaní s východiskom z roku 1990
- znížiť emisie zo sektorov, na ktoré sa vzťahuje nariadenie EÚ o spoločnom úsilí, aspoň o 63 % do roku 2030 v porovnaní s východiskom z roku 1990
- znížiť emisie zo sektorov, na ktoré sa vzťahuje nariadenie EÚ o spoločnom úsilí, aspoň o 75 % do roku 2040 v porovnaní s východiskom z roku 1990

Okrem toho má Švédsko prijatú medzisektorovú dlhodobú stratégiu, ktorá v súčasnosti zahŕňa časovo ohraničené ciele pre Švédsko po roku 2030 – „**Rámec klimatickej politiky**⁵⁶“. Rámec zahŕňa klimatické ciele na roky 2030, 2040 a 2045.

⁵⁶ Sweden's Climate Act and Climate Policy Framework. Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.naturvardsverket.se/en/topics/climate-transition/sveriges-klimatarbete/swedens-climate-act-and-climate-policy-framework/> [cit. 15.11.2022]

5. ZÁVER

Prvé tri kapitoly predkladaného materiálu predstavujú aktualizáciu a doplnenie materiálu Parlamentného inštitútu *Prehľad 3/2020 Stratégia boja s negatívnymi dôsledkami globálnych klimatických zmien (apríl 2020)*. Prinášajú aktuálne zmeny v legislatívnom rámci, politike EÚ a stratégii Slovenskej republiky v danej oblasti. Štvrtá časť predkladaného materiálu prináša doplnenie témy o stratégie vybraných štátov Európy v dosahovaní cieľov v boji proti zmene klímy.

Stratégiu boja proti negatívnym dôsledkom klimatickej zmeny majú jednotlivé štáty vytýčenú v rôznych strategických a koncepčných dokumentoch, ale niektoré štáty prijali aj osobitný zákon o boji proti klimatickej zmene. Tento zákon väčšinou komplexne zahŕňa ciele v danej oblasti, ako aj hlavné metódy a postupy na dosahovanie týchto cieľov.

Pri charakteristike jednotlivých vybraných štátov sme vychádzali jednak z informácií, publikovaných Grantham Research Institute pri London School of Economics and Political Science a Sabin Center pri Columbia Law School (<https://climate-laws.org/about>). Tieto informácie boli doplnené z iných citovaných internetových zdrojov a taktiež z požiadavky Európskeho centra pre parlamentný výskum a dokumentáciu č. 5231 Preparation and evaluation of long-term strategic documents (<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/page/home>; uzavretá databáza).

Vo väčšine štátov sa medzinárodné záväzky premietajú do národných plánov na rôznych úrovniach vlády – národnej, nižšej ako národnej a na sektorovej – čo si vo väčšine prípadov bude vyžadovať nové inštitucionálne opatrenia. Väčšina sledovaných štátov má definovaný konečný cieľ do roku 2050, ktorým je **klimatická neutralita**, ale aj čiastkové ciele na kratšie časové horizonty (2030, 2040).

V súčasnosti mnohé štáty zaviedli **národné medzirezortné výbory**, stále a nezávislé odborné klimatické poradné orgány alebo iné podobné inštitúcie. V niektorých krajinách, ako napríklad vo Fínsku, mali poradné orgány v oblasti klímy kľúčový význam pri určovaní vládneho nulového emisného cieľa. Do roku 2020 až 18 krajín IPAC zriadilo klimatické poradné orgány, ktoré informujú a hodnotia tvorbu politiky krajín.⁵⁷

Viacere štáty majú zákonom danú povinnosť predkladať **každoročné správy o plnení klimatických cieľov a záväzkov do parlamentu** (Fínsko, Spojené kráľovstvo a Švédsko).

Takisto povinnosť **pravidelnej aktualizácie plánov a prostriedkov na dosahovanie vytýčených cieľov** vo viacerých sledovaných štátoch vyplýva priamo zo zákona o zmene klímy (Fínsko, Nemecko, Spojené kráľovstvo, Švédsko).

Zhrnutie hlavných nástrojov a záväzkov sledovaných štátov prinášajú tabuľky č. 1 a 2.

⁵⁷ OECD: How far has country climate action progressed in response to the net-zero challenge?. Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.oecd.org/climate-action/ipac/the-climate-action-monitor-2022-43730392/chapter-d1e2427#heading-d1e2428>

Skratky

IPCC	– Intergovernmental Panel on Climate Change – Mezivládny panel pre zmenu klímy
UNFCCC	– United Nations Framework Convention on Climate Change – Rámcový dohovor OSN o zmene klímy
COP	– Conference of the Parties – Konferencia zmluvných strán (UNFCCC)
EU ETS	– EU Emissions Trading System – Európsky systém obchodovania s emisiami
CSRs	– Country Specific Recommendations – špecifické odporúčania EÚ pre jednotlivé členské štáty
NAP	– Národný akčný plán (SR)
NAS	– Národná adaptačná stratégia (SR)
NuS	– Nízkouhlíková stratégia (SR)
NECP	– Integrovaný Národný energetický a klimatický plán na roky 2021-2030 (SR)
SDG	– sustainable development goals – ciele trvalo udržateľného rozvoja (Agenda 2030)
CCC	– Climate Change Committee – parlamentný výbor pre zmenu klímy (UK)
CAC	– Climate Action Council – Rada pre opatrenia v oblasti klímy (Portugalsko)
NDCs	– Nationally Determined Contributions – národne podmienené príspevky (Parížska dohoda)

Tab. 1 Postoj vybraných členských štátov EÚ k riešeniu klimatickej zmeny

Štát	Zákon o klimatickej zmene	Klimatické ciele	Klimatická neutralita do roku 2050	Nezávislý odborný orgán	Predkladanie pravidelných správ do parlamentu	Pravidelná aktualizácia plánov na dosahovanie záväzkov
Fínsko	✓ 2015 (2022)	✓ 2030, 2040, 2050	✓	✓	✓ ročne	✓ každých 10 rokov
Francúzsko	✓ 2021	✓	✓			
Holandsko	✓ 2019	✓ 2030, 2050	✓			
Maďarsko	✓ 2020	✓ 2030, 2050	✓	✓ Národný úrad pre ochranu klímy		
Nemecko	✓ 2021	✓ 2030, 2040	✓ 2045	✓ Rada expertov pre klimatické záležitosti		✓ (na základe priebežných správ o plnení cieľov)
Nórsko	✓ 2017	✓ 2030, 2050	✓			
Portugalsko	✓ 2021	✓ 2030, 2040, 2050	✓	✓ Rada pre opatrenia v oblasti klímy		

Porovnávací analýza: Nástroje zmierňovania dosahov
klimatickej zmeny

Štát	Zákon o klimatickej zmene	Klimatické ciele	Klimatická neutralita do roku 2050	Nezávislý odborný orgán	Predkladanie pravidelných správ do parlamentu	Pravidelná aktualizácia plánov na dosahovanie záväzkov
Rakúsko	✓ 2011 (2017)	✓ 2030		✓ Národný výbor pre ochranu klímy		
Spojené kráľovstvo	✓ 2008 (2019)	✓ 2035, 2050	✓	✓ Výbor pre zmenu klímy	✓ ročne	✓ každých 5 rokov
Španielsko	✓ 2021	✓ 2030, 2050				
Švédsko	✓ 2017	✓ 2030, 2040, 2045	✓		✓ ročne	✓ každé 4 roky

Pozn.: Na porovnanie boli vybrané štáty EÚ, ktoré majú prijatý zákon o klimatickej zmene

Zdroj: vlastné spracovanie autorky na základe uvedených zdrojov

Tab. 2 Ciele vybraných členských štátov EÚ v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov

Štát	Všeobecné ciele pre redukciu emisií skleníkových plynov			Ciele v oblasti obnoviteľných zdrojov energie	Ciele v jednotlivých sektoroch	Ďalšie ciele
	2030	2040	2050			
Fínsko	klimatická neutralita (2035)		- 90 % - 95 %			
Francúzsko			klimatická neutralita			doprava, pôdohospodárstvo
Holandsko	- 49 %		- 95 % klimatická neutralita			výroba elektriny
Maďarsko	- 40 %		klimatická neutralita	21 % (do r. 2030)		výroba elektriny, doprava
Nemecko	- 65 %	- 88 %	klimatická neutralita (2045)		energetika, priemysel, budovy, doprava, pôdohospodárstvo, odpad	verejná správa
Nórsko	- 40 %		klimatická neutralita			
Portugalsko	- 55 %	- 65 % - 75 %	- 90 % klimatická neutralita			doprava, pôdohospodárstvo

Porovnávací analýza: Nástroje zmierňovania dosahov
klimatickej zmeny

Štát	Všeobecné ciele pre redukcíu emisií skleníkových plynov			Ciele v oblasti obnoviteľných zdrojov energie	Ciele v jednotlivých sektoroch	Ďalšie ciele
	2030	2040	2050			
Rakúsko	- 40 %					
Spojené kráľovstvo	- 78 % (2035)		- 100 %			doprava, energetika, budovy
Španielsko	- 55 %		klimatická neutralita	42 % (do r. 2030)	doprava	energetika
Švédsko	- 63 %	- 75 %	- 85 % klimatická neutralita (2045)			
Slovenská republika	- 40 %	-	klimatická neutralita	19,2 %	doprava	- 43 % v sektore ETS (k r. 2005) - 20 % mimo sektorov ETS (k r. 2005)

Zdroj: Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment: *Climate Change Laws of the World*.

Dostupné na internete (v angličtine): <https://climate-laws.org/> doplnené z ďalších citovaných zdrojov, vlastné spracovanie autorky

Použité zdroje:

1. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 2018/842 z 30. mája 2018 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32018R0842>
2. Smernica 2003/87/ES Európskeho parlamentu a Rady z 13. októbra 2003 o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v spoločenstve, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/61/ES. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32003L0087>
3. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1999&from=EN>
4. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%20%3A32021R1119>
5. IPCC Sixth Assessment Report. Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/>
6. COP27 Delivering for people and the planet. Dostupné na internete: <https://www.un.org/en/climatechange/cop27>
7. Rada prijala 8. environmentálny akčný program. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2022/03/29/council-adopts-8th-environmental-action-programme/>
8. Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Ambicióznejšie klimatické ciele pre Európu na rok 2030. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0562>
9. Zelená dohoda. Ako chce EÚ pracovať na klimatickej neutralite a udržateľnosti. Dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20200618STO81513/ekologicky-dohovor-ako-eu-pracuje-na-klimatickej-neutralite-a-udrzatelnosti>
10. Seventh report on the state of the energy union. Dostupné na internete (v angličtine): https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/energy-union/seventh-report-state-energy-union_en
11. Plán REPowerEU: cenovo dostupná, bezpečná a udržateľná energia pre Európu. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_sk
12. European Climate Law. Dostupné na internete (v angličtine): https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-green-deal/european-climate-law_en
13. Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Budovanie Európy odolnej proti zmene klímy – nová stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN>
14. Plán obnovy. Dostupné na internete: <https://www.planobnovy.sk/kompletny-plan-obnovy/>

15. 'Do no significant harm' Technical Guidance by the Commission. Dostupné na internete (v angličtine): https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2021_02_18_epc_do_not_significant_harm_-_technical_guidance_by_the_commission.pdf
16. Akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie SR na zmenu klímy. Dostupné na internete: <https://www.minzp.sk/files/odbor-politiky-zmeny-klimy/akcny-plan-implementaciu-nas.pdf>
17. Nízkouhlíková stratégia rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030. Dostupné na internete: <https://www.minzp.sk/klima/nizkouhlikova-strategia/>
18. Integrovaný Národný energetický a klimatický plán na roky 2021-2030. Dostupné na internete: <https://www.economy.gov.sk/energetika/navrh-integrovaného-narodného-energetického-a-klimatického-plánu>
19. National long-term strategies. Dostupné na internete (v angličtine): https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/energy-and-climate-governance-and-reporting/national-long-term-strategies_en
20. Progress made in cutting emissions. Dostupné na internete (v angličtine): https://climate.ec.europa.eu/eu-action/climate-strategies-targets/progress-made-cutting-emissions_en
21. Climate Change Laws of the World. Dostupné na internete: <https://climate-laws.org/>
22. Climate Change Act. Dostupné na internete (v angličtine; text samotného zákona vo fínskom jazyku): <https://ym.fi/en/the-reform-of-the-climate-change-act>
23. Finland's long-term low greenhouse gas emission development strategy. Dostupné na internete (v angličtine): https://unfccc.int/sites/default/files/resource/LTS_Finland_Oct2020.pdf
24. Carbon neutral Finland 2035 – national climate and energy strategy. Dostupné na internete (v angličtine): <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164323>
25. Annual Climate Report 2022. Dostupné na internete (v angličtine): <https://ym.fi/en/annual-climate-report>
26. Law No 2021-1104 on the fight on climate change and resilience. Dostupné na internete (v angličtine): <https://climate-laws.org/geographies/france/laws/law-no-2021-1104-on-the-fight-on-climate-change-and-resilience>
27. Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia. Dostupné na internete (v maďarčine): https://nakfo.mbfisz.gov.hu/sites/default/files/files/N%20%C3%20%89S_Ogy%20%20%20%C3%20%A1tal%20%20elfogadott.PDF
28. National Clean Development Strategy 2020-2050. Executive Summary. Dostupné na internete (v angličtine): <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/6/66/666/666e0310ef20606fba9f96f4fbf0d74bbaa1638e.pdf>
29. Bundes-Klimaschutzgesetz (KSG). Dostupné na internete (v angličtine): https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_ksg/englisch_ksg.html Všeobecné ustanovenia
30. Intergenerational contract for the climate. Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.bundesregierung.de/breg-de/themen/klimaschutz/climate-change-act-2021-1936846>
31. Resolução do Conselho de Ministros n.º 190-A/2017. Dostupné na internete (v portugálčine): <https://files.dre.pt/1s/2017/12/23602/0005400073.pdf>
32. Resolução do Conselho de Ministros n.º 108/2019. Dostupné na internete (v portugálčine): <https://files.dre.pt/1s/2019/07/12400/0331603317.pdf>
33. Resolução do Conselho de Ministros n.º 53/2020. Dostupné na internete (v portugálčine): <https://files.dre.pt/1s/2020/07/13300/0000200158.pdf>
34. Resolução do Conselho de Ministros n.º 86/2020. Dostupné na internete (v portugálčine): <https://files.dre.pt/1s/2020/10/19900/0003800059.pdf>

35. Resolução do Conselho de Ministros n.º 98/2020. Dostupné na internete (v portugalčine):
<https://files.dre.pt/1s/2020/11/22200/0001200061.pdf>
36. Resolução do Conselho de Ministros n.º 107/2019. Dostupné na internete (v portugalčine):
<https://files.dre.pt/1s/2019/07/12300/0320803299.pdf>
37. Integrierter nationaler Energie- und Klimaplan für Österreich. Dostupné na internete (v nemčine):
https://www.bmk.gv.at/dam/jcr:032d507a-b7fe-4cef-865e-a408c2f0e356/Oe_nat_Energie_Klimaplan.pdf
38. Bioeconomy. A Strategy for Austria. Dostupné na internete (v angličtine):
<https://www.bmk.gv.at/en/topics/climate-environment/climate-protection/bioeconomy/strategy.html>
39. Die österreichische Strategie zur Anpassung an den Klimawandel. Dostupné na internete (v nemčine):
https://www.bmk.gv.at/themen/klima_umwelt/klimaschutz/anpassungsstrategie/publikationen/oe_strategie.html
40. Climate change act 2008. Dostupné na internete (v angličtine):
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2008/27/contents>
41. OECD: The United Kingdom's pioneering Climate Change Act. Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.oecd.org/climate-action/ipac/practices/the-united-kingdom-s-pioneering-climate-change-act-c08c3d7a/>
42. Net Zero Strategy: Build Back Greener. Dostupné na internete (v angličtine):
<https://www.gov.uk/government/publications/net-zero-strategy>
43. ESTRATEGIA A LARGO PLAZO PARA UNA ECONOMÍA ESPAÑOLA MODERNA, COMPETITIVA Y CLIMÁTICAMENTE NEUTRA EN 2050. Dostupné na internete (v španielčine): https://www.miteco.gob.es/es/prensa/documentoelp_tcm30-516109.pdf
44. PLAN NACIONAL INTEGRADO DE ENERGÍA Y CLIMA 2021-2030. Dostupné na internete (v španielčine): https://www.miteco.gob.es/images/es/pnieccompleto_tcm30-508410.pdf
45. Sweden's Climate Act and Climate Policy Framework. Dostupné na internete (v angličtine):
<https://www.naturvardsverket.se/en/topics/climate-transition/sveriges-klimatarbete/swedens-climate-act-and-climate-policy-framework/>
46. OECD: How far has country climate action progressed in response to the net-zero challenge?. Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.oecd.org/climate-action/ipac/the-climate-action-monitor-2022-43730392/chapter-d1e2427#heading-d1e2428>
47. Požiadavka Európskeho centra pre parlamentný výskum a dokumentáciu č. 5231 Preparation and evaluation of long-term strategic documents
(<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/page/home>; uzavretá databáza)

Všetky zdroje sú aktuálne k dátumu zverejnenia materiálu